

Discussie congres ICA 2023 in Abu Dhabi

Abu Dhabi is de hoofdstad van het emiraat Abu Dhabi dat samen met acht andere emiraten onderdeel uitmaakt van de Verenigde Arabische Emiraten (VAE). De wijze waarop de VAE omgaat met mensenrechten kan kritisch worden beschouwd. Dit op de volgende onderwerpen:

- Onderdrukking dissidenten die kritiek hebben op het beleid
- Marteling, verdwijning van activisten
- Oneerlijke rechtspraak
- Onderdrukking vrijheid van meningsuiting (twitter etc)
- Rechten van vrouwen
- Homoseksualiteit is strafbaar
- Uitbuiting werknemers andere landen (het betreft hier ca. 9 mln werknemers die in de VAE verblijven, zij maken 90% van de inwoners van het land uit – journalist)

Zie hiervoor rapporten van amnesty international en human right watch.

Voor individuele leden binnen de vereniging is het deelnemen aan een congres in een land als Abu Dhabi een dilemma, en er wordt door leden gekozen om niet te gaan. Dan ligt de vraag voor of iemand anders hun plekken inneemt, of dat KVAN ervoor kiest geen formele vertegenwoordiging te sturen namens de vereniging.

De afgelopen decennia heeft deze vraag zich niet voorgedaan. Het laatste congres van de ICA dat op een te bestempelen omstreden locatie werd gehouden was in 2001 in Bejing (China). Ook daar kunnen vraagtekens worden gezet bij de wijze waarop met mensenrechten wordt omgegaan, maar in hoeverre dat destijds aan de orde was (en in het publieke debat werd besproken) of is bediscussieerd binnen KVAN, is niet bekend. Inmiddels zijn we wel 20 jaar verder, ziet de wereld er anders uit en kijken we soms ook anders naar dit soort vraagstukken. Bewuster, getuige de discussies rondom het WK voetbal in Dubai.

Nu is KVAN geen politiek vehicle, en is een ICA-congres ook geen politiek evenement. Of Abu Dhabi niet juist politiek gewin wil halen uit het organiseren van dit congres, en het ook juist om die reden (pr voor de VAE) binnen heeft willen halen, is evenwel een vraag waarop mensen verschillend zullen antwoorden.

Waar staat KVAN voor? Met andere woorden: welk belang moeten we dienen met onze acties, activiteiten en deelname aan gremia en evenementen?

We staan voor duurzaam toegankelijke informatie, beschikbare informatie en openbaarheid. De archiefsector heeft als belangrijkste taak: de mogelijkheid bieden tot reconstructie, het basisbeginsel van een transparante overheid binnen de democratische rechtsstaat.

De vereniging ziet dat archieffunctie en informatiebeheer andere betekenissen krijgen en zet zich in voor een goede positionering van de waarden, rollen en verantwoordelijkheden van de archieffunctie.

Doel van KVAN, citaat website

De missie van KVAN is om vanuit deze inhoudelijke koers/basis de belangenhartiging van haar leden te verzorgen: van instellingen en professionals. Daar hoort uiteraard ook een actieve inbreng in de internationale archiefwereld bij. Netwerken, kennis opdoen en zelf uitdragen naar andere professionals in het vak, over grenzen heen. In debat met elkaar gaan over uitgangspunten, principes en uitvoeringspraktijk van de archieffunctie.

Dat kan straks in Abu Dhabi natuurlijk uitstekend. Het staat buiten kijf dat de organisatoren kosten noch moeite zullen sparen om een goed georganiseerd congres te realiseren, waarin collega's uit veel verschillende landen elkaar kunnen ontmoeten. Want hoewel het programma voor dit congres nog niet bekend is (alleen de titel: *Enriching Knowledge Societies*), zal het ongetwijfeld gevuld zijn met workshops en plenaire sprekers die waardevolle informatie delen en ontmoeting entameren.

Er kleven echter wel twee problemen aan de locatie van dit ICA-congres.

1. Als KVAN moeten we open kunnen spreken en van gedachten kunnen wisselen, ook in een setting van de ICA. Het is de vraag of dat in Abu Dhabi kan. Bij het presenteren van Abu Dhabi als locatie voor het congres 2023 werd door een deelnemer bij de ICA in Rome gevraagd naar de situatie rond mensenrechten van arbeidsmigranten. Vragen daarover werden genegeerd, en dus niet beantwoord. In hoeverre zal er dan wel een open gedachtewisseling mogelijk zijn over kwesties rond het archiveren van het overheidshandelen als voorwaarde om latere reconstructie daarvan mogelijk te maken, het recht van burgers op informatie en de noodzaak om meerstemmigheid binnen een samenleving in archieven te borgen en te kunnen reflecteren (denk aan social media, black archives). Voor de archieffunctie in ons land zijn dit in elk geval belangrijke en essentiële pijlers en waarden, een soort fundament op basis waarvan we ons werk doen. Meer in het algemeen gesteld kan ook de vraag worden opgeworpen in hoeverre de organisatoren bij het samenstellen van het programma en de selectie van sprekers, proposals en papers, niet een selectie maken om ingewikkelde of lastige debatten rond thema's van vrijheid, gelijkheid en rechten van mensen te omzeilen.
2. KVAN sluit niemand uit. Onder haar leden dus uiteraard ook vrouwen, homoseksuelen, transgenders, etc. In Abu Dhabi worden vrouwen beperkt in hun handelen en bewegingsvrijheid, en als je daar openlijk uitkomt voor homoseksualiteit ben je strafbaar. Hoewel het voorstelbaar is dat de VAE ICA-congresgangers met andere maten meet en behandelt dan de eigen inwoners, is dit niet expliciet gemaakt (en is er dus wel risico voor vertegenwoordigers van KVAN die onderdeel uitmaken van een van de genoemde groepen, als zij zouden gaan) en is het bovendien de vraag of we het als vereniging ethisch verantwoord vinden een afvaardiging te sturen naar een land waarvan een belangrijk deel van de eigen leden onvrij of bedreigd zou zijn, als men daar zou leven. Want hoe kijken onze leden die homo- of biseksueel zijn aan tegen de aanwezigheid van KVAN in een land waar zij zelf vervolgd zouden worden vanwege hun geaardheid?

De ethische code zegt niets over een dergelijke situatie, de code laat het politieke deel blanco, en richt zich uitsluitend op het handelen van de archivaris, ongeacht de staatvorm. Je kunt dan ook zeggen dat, omdat KVAN geen politiek bedrijf is en de ICA ook niet een gezelschap is waar politiek wordt bedreven, je de principiële vraag of KVAN zou moeten deelnemen, kunt negeren en alleen de vraag stellen of degenen die namens KVAN er zouden moeten zijn, dat zelf ook willen (dus alleen de persoonlijke keuze is dan leidend), waarschijnlijk in de hoop dat dan niemand gaat.

Maar door niet als vereniging te participeren op het ICA-congres wordt een signaal afgegeven. En we maken het onszelf daar ook niet makkelijk mee, want daarmee wordt meteen een politieke discussie gestart. Over specifiek het (ver)oordelen van de situatie in de VAE, maar ook over het gegeven dat er meer landen zijn die geen democratische achtergrond hebben en toch lid zijn van de ICA. Waar ligt de grens bij wel of niet gaan? En trek je dan ook een grens bij welke landen lid mogen worden van de ICA? Gezien de doelstelling van de KVAN lijkt het juist dat deze discussie gevoerd gaat worden.